

## Samfunnsfag 9. klasse 2024-2025

Faglærer: Åshild Almli Asmussen og Hege Boklund Knudsen

Hovedområder / tverrfaglig temaer	Kompetansemål	Læringsmål	Lærestoff	Arbeidsmåter	Vurderingsform
<b>Kjerneelement:</b> -Undring og utforskning -Samfunnskritisk tenking og sammenhenger -Demokratiforståelse og deltakelse  <b>Tverrfaglige temaer:</b> -Folkehelse og livsmestring -Demokrati og medborgerskap	<ul style="list-style-type: none"><li>• bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er</li><li>• vurdere på kva måtar ulike kjelder gir informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>- gjøre undersøkelser</li><li>-presentere resultater</li><li>-drøfte gyldighet og relevans ved funn</li><li>-lære om kildekritikk</li></ul>	Innføring i temaet i 8. klasse, men holdes ved like og brukes i alle klasser.	Undervisning i plenum  Samtaler i plenum  Gruppearbeid/-samtaler  Arbeid med oppgaver knyttet til tema  Skriftlige prøver  Muntlige høringer	Presentasjoner  Skriftlige innleveringer  Muntlig aktivitet  Kunnskapsprøver  Muntlige høringer

<p><b>Kjerneelement:</b>          -Undring og utforskning          -Samfunnskritisk tenking og sammenhenger          -Demokratiforståelse og deltakelse          -Bærekraftige samfunn          -Identitetsutvikling og fellesskap</p> <p><b>Tverrfaglige temaer:</b>          -Folkehelse og livsmestring          -Demokrati og medborgerskap          -Bærekraftig utvikling</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• drøfte korleis framstillingar av fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar haldningane og handlingane til folk</li> </ul>		Alle klasser inkluderer dette læringsmålet i temaene ellers.		
<p><b>Kjerneelement:</b>          -Undring og utforskning          -Samfunnskritisk tenking og sammenhenger          -Demokratiforståelse og deltakelse          -Bærekraftige samfunn</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på enkeltmenneske, samfunn og natur</li> </ul>		9.klasse: -imperialisme -fattigdom og rikdom i verden		

<p>-Identitetsutvikling og fellesskap</p> <p><b>Tverrfaglige temaer:</b></p> <p>-Folkehelse og livsmestring</p> <p>-Demokrati og medborgerskap</p> <p>-Bærekraftig utvikling</p>					
<p><b>Kjerneelement:</b></p> <p>-Undring og utforskning</p> <p>-Samfunnskritisk tenking og sammenhenger</p> <p>-Demokratiforståelse og deltakelse</p> <p>-Bærekraftige samfunn</p> <p>-Identitetsutvikling og fellesskap</p> <p><b>Tverrfaglige temaer:</b></p> <p>-Folkehelse og livsmestring</p> <p>-Demokrati og medborgerskap</p> <p>-Bærekraftig utvikling</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst</li> <li>• samanlikne korleis politiske, geografiske og historiske forhold påverkar levekår, busetjingsmønster og demografi i forskjellige delar av verda i dag</li> </ul>		<p>9.klasse:</p> <p>-imperialismen</p> <p>-fattigdom og rikdom i verden</p> <p>-verdenskrigene</p> <p>-mellomkrigstida</p>		

<p><b>Kjerneelement:</b>          -Undring og utforskning          -Samfunnskritisk tenking og sammenhenger          -Demokratiforståelse og deltakelse          -Bærekraftige samfunn          -Identitetsutvikling og fellesskap</p> <p><b>Tverrfaglige temaer:</b>          -Folkehelse og livsmestring          -Demokrati og medborgerskap          -Bærekraftig utvikling</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• gjere greie for årsaker til og konsekvensar av sentrale historiske og notidige konflikhtar og reflektere over om endringar av nokre føresetnader kunne ha hindra konfliktane</li> <li>• gjere greie for årsaker til og konsekvensar av terrorhandlingar og folkemord, som holocaust, og reflektere over korleis ekstreme haldningar og ekstreme handlingar kan førebyggjast</li> </ul>		<p>9.klasse:          -verdenskrigene          -holocaust</p>		
<p><b>Kjerneelement:</b>          -Undring og utforskning          -Samfunnskritisk tenking og sammenhenger          -Demokratiforståelse og deltakelse          -Bærekraftige samfunn</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utforske og beskrive korleis menneske- og urfolks rettar og andre internasjonale avtalar og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til menneske, likestilling og likeverd</li> </ul>		<p>9.klasse:          -samisk kultur og identitet          -menneske-rettigheter          -FN</p>		

<p>-Identitetsutvikling og fellesskap</p> <p><b>Tverrfaglige temaer:</b></p> <p>-Folkehelse og livsmestring</p> <p>-Demokrati og medborgerskap</p> <p>-Bærekraftig utvikling</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>gjere greie for fornorsking av samane og dei nasjonale minoritetane og uretten dei har vore utsette for, og reflektere over kva konsekvensar det har hatt og har på individ- og samfunnsnivå</li> </ul>				
<p><b>Kjerneelement:</b></p> <p>-Undring og utforskning</p> <p>-Samfunnskritisk tenking og sammenhenger</p> <p>-Demokratiforståelse og deltakelse</p> <p>-Bærekraftige samfunn</p> <p>-Identitetsutvikling og fellesskap</p> <p><b>Tverrfaglige temaer:</b></p> <p>-Folkehelse og livsmestring</p> <p>-Demokrati og medborgerskap</p> <p>-Bærekraftig utvikling</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>beskrive ulike dimensjonar ved berekraftig utvikling og korleis dei påverkar kvarandre, og presentere tiltak for meir berekraftige samfunn</li> </ul>		<p>9. klasse:</p> <p>-fattigdom og rikdom i verden</p> <p>-internasjonal handel</p>		

<p><b>Kjerneelement:</b>          -Undring og utforskning          -Samfunnskritisk tenking og sammenhenger          -Demokratiforståelse og deltakelse          -Bærekraftige samfunn          -Identitetsutvikling og fellesskap</p> <p><b>Tverrfaglige temaer:</b>          -Folkehelse og livsmestring          -Demokrati og medborgerskap          -Bærekraftig utvikling</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>vurdere korleis arbeid, inntekt og forbruk kan påverke personleg økonomi, levestandard og livskvalitet</li> </ul>		<p>9.klasse:          -mellomkrigstid          - arbeid, inntekt og forbruk</p>		
<p><b>Kjerneelement:</b>          -Undring og utforskning          -Samfunnskritisk tenking og sammenhenger          -Demokratiforståelse og deltakelse          -Bærekraftige samfunn</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>reflektere over likskapar og ulikskapar i identitetar, levesett og kulturuttrykk og drøfte moglegheiter og utfordringar ved mangfald</li> <li>utforske og reflektere over eigne digitale spor og høvet til</li> </ul>		<p>9.klasse:          -psykisk helse          -rusmidler          -seksualitet</p> <p>Samarbeid med kristendom.</p>		

<p>-Identitetsutvikling og fellesskap</p> <p><b>Tverrfaglige temaer:</b></p> <p>-Folkehelse og livsmestring</p> <p>-Demokrati og medborgerskap</p> <p>-Bærekraftig utvikling</p>	<p>å få sletta spora og å verne om retten ein sjølv og andre har til privatliv, personvern og opphavsrett</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• reflektere over korleis identitet, sjølvbilete og eigne grenser blir utvikla og utfordra i ulike fellesskap, og presentere forslag til korleis ein kan handtere påverknad og uønskete hendingar</li> </ul>				
<p><b>Kjerneelement:</b></p> <p>-Undring og utforskning</p> <p>-Samfunnskritisk tenking og sammenhenger</p> <p>-Demokratiforståelse og deltakelse</p> <p>-Bærekraftige samfunn</p> <p>-Identitetsutvikling og fellesskap</p> <p><b>Tverrfaglige temaer:</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunngir standpunkta sine</li> <li>• utforske ulike plattformer for digital samhandling og reflektere over korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten</li> </ul>		<p>9.klasse:</p> <p>-FN</p>		

<p>-Folkehelse og livsmestring -Demokrati og medborgerskap -Bærekraftig utvikling</p>					
<p><b>Kjerneelement:</b> -Undring og utforskning -Samfunnskritisk tenking og sammenhenger -Demokratiforståelse og deltakelse -Bærekraftige samfunn -Identitetsutvikling og fellesskap</p> <p><b>Tverrfaglige temaer:</b> -Folkehelse og livsmestring -Demokrati og medborgerskap -Bærekraftig utvikling</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• beskrive sentrale lover, regler og normer og drøfte kva konsekvensar brot på desse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt</li> </ul>				



<p><b>Kjerneelement:</b>          -Undring og utforskning          -Samfunnskritisk tenking og sammenhenger          -Demokratiforståelse og deltakelse          -Bærekraftige samfunn          -Identitetsutvikling og fellesskap</p> <p><b>Tverrfaglige temaer:</b>          -Folkehelse og livsmestring          -Demokrati og medborgerskap          -Bærekraftig utvikling</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• beskrive trekk ved det politiske systemet og velferdssamfunnet i Noreg i dag og reflektere over sentrale utfordringar</li> </ul>				
---	---	--	--	--	--

Kva det gode liv og det gode samfunn er, er ikkje spørsmål med verdinøytrale svar. Faget må difor gje stort rom for refleksjon rundt kva som er godt og rett i samfunnet, og må klargjere korleis ulike livssyn og tanke-system fører til ulike verdi- og samfunnssyn. Faget byggjer på ei kristen forståing av samfunnet, med ei røyndomsoppfatning og eit menneskesyn som seier at Gud har skapt verda, held henne oppe og er aktiv i menneska sitt liv. I faget skal elevane utforske korleis menneska gjennom sine handlingar kan vere aktive, ansvarlege medarbeidarar i Guds skaparverk. Elevane skal bli bevisste på religionen sin påverknad på etiske haldningar, sosiale strukturar og lover, og spesielt korleis kristen tru, tanke og sed har prega utviklinga i Noreg. Fordi mennesket er skapt i Guds bilete, har det potensiale til å gjere godt, men på grunn av syndefallet har det og potensiale til å gjere vondt. Elevane skal bli bevisste på korleis menneske kan verte freista til å misbruke makt, og dei skal bli rusta til å ta ansvar for eige og medansvar for andre sitt liv.

## Kjennetegn på måloppnåelse

### Lav kompetanse i faget, karakteren 2

Eleven bruker gitte sammenhenger mellom geografiske, historiske og nåtidige forhold for å belyse samfunnsfaglige tema/problemstillinger.

Eleven finner, og gjengir informasjon fra kilder for å belyse samfunnsfaglige tema/ problemstillinger.

Eleven bruker et begrenset utvalg samfunnsfaglige metoder og begrunner valg av metode.

### God kompetanse i faget, karakter 4

Eleven identifiserer og bruker sammenhenger mellom geografiske, historiske og nåtidige forhold for å belyse samfunnsfaglige tema/problemstillinger.

Eleven finner, gjengir, og stiller spørsmål ved informasjon fra kilder for å belyse samfunnsfaglige tema/problemstillinger fra flere sider.

Eleven bruker forskjellige samfunnsfaglige metoder og reflekterer over valg av metode.

### Framifrå kompetanse i faget, karakter 6

Eleven identifiserer og bruker og kombinerer sammenhenger mellom geografiske, historiske og nåtidige forhold for å belyse samfunnsfaglige tema/problemstillinger.

Eleven velger, bruker og vurderer informasjon fra kilder og tilgang på kilder for å belyse samfunnsfaglige tema/problemstillinger fra flere sider.

Eleven bruker og tilpasser forskjellige samfunnsfaglige metoder og reflekterer over valg og bruk av metode.

Eleven forklarer ut fra et begrenset utvalg av årsak-virkningsforhold.	Eleven forklarer ut fra flere årsaks- og virkningsforhold.	Eleven forklarer ut fra sammensatte årsaks- og virkningsforhold.
Eleven forklarer gitte handlingsalternativer i fortid, nåtid og fremtid.	Eleven forklarer handlingsalternativer i fortid, nåtid og fremtid og konsekvenser av disse.	Eleven forklarer handlingsalternativer i fortid, nåtid og fremtid og konsekvenser av disse, og identifiserer nyanser
Eleven gjengir ulike perspektiver, herunder lokale, nasjonale og globale, på hendelser og fenomener.	Eleven bruker ulike perspektiver, herunder lokale, nasjonale og globale, i redegjørelser av hendelser og fenomener.	Eleven bruker ulike perspektiver, herunder lokale, nasjonale og globale, for å belyse hendelser og fenomener nyansert.

## Fremdriftsplan 2024-2025

Tids-periode		Tema
August	34	Kildekritikk - repetisjon
September	35	Kap.1 Psykisk helse, ungdomstid og rusmidler – ditt liv, dine grenser, dine valg
	36	
	37	
	38	Kap.2 Seksualitet – ditt liv, dine grenser, dine valg (samarbeid med kristendom + besøk av presten)
	39	
Oktober	40	Kap. 3 Samisk eller norsk - om identitet, stolthet og skam
	41	<b>Høstferie!</b>
	42	Forts. kap. 3
	43	
44		
November	45	

	46	Kap. 4: Nasjonalisme – samhold, konflikt og undertrykkelse (Kap 9. kan samkjøres med kap. 4)
	47	
	48	
Desember	49	Kap. 5: Første verdenskrig – årsaker og konsekvenser
	50	
	51	

Tids-periode		Tema
Januar	1	Kap.6: Mot en ny storkrig – mellomkrigstid og annen verdenskrig
	2	
	3	
	4	
	5	
Februar	6	Kap.7: Okkupert – mellomkrigstiden og annen verdenskrig i Norge (samkjørt med norsk?)
	7	
	8	<b>Vinterferie!</b>
	9	Forts. kap. 7

Mars	10	Kap.10 Fattigdom og rikdom i verden – store forskjeller	
	11		
	12		
	13		
April	14		
	15		
	<b>16</b>		<b>Påskeferie!</b>
	17		
Mai	18		Kap.11 Internasjonal handel – verden knyttes tettere sammen Kap.12 Arbeid, inntekt og forbruk – små og store valg
	19		
	20		
Juni	21	Kap.12 Arbeid, inntekt og forbruk – små og store valg	
	22		
	23		
	24		
	25		